

Killing is our business and business is good!

(Κράτος πρόνοιας και ευγονική, 1933 -1944)

Ο εναγκαλισμός με την ευγονική ιδέα δεν αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο των “ολοκληρωτικών” καθεστώτων. Στο προηγούμενο τεύχος εξετάσαμε την αμερικάνικη περίπτωση και τη χρήση της ευγονικής σε σχέση με την κατασκευή της “λευκότητας” και τη διαχείριση της μετανάστευσης. Στο κείμενο αυτό θα ακολουθήσουμε τη χρονική αλληλουχία των εφαρμογών της ευγονικής, αλλά θα μεταφερθούμε στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού. Ομολογούμε πως ο πειρασμός του να ασχοληθούμε αποκλειστικά με το ναζιστικό παράδειγμα ήταν μεγάλος. Ωστόσο θεωρούμε πως η ευγονική όπως και το ναζιστικό παράδειγμα δεν αποτελούσαν κάποιες τυχαίες ή εξαιρετικές στιγμές, αλλά λογικούς και αναμενόμενους κρίκους της καπιταλιστικής αλυσίδας. Γ' αυτό το λόγο θα εξετάσουμε την περίοδο 1933 -1944 (χοντρικά) αντιπαραβάλλοντας το σουηδικό με το γερμανικό κράτος όσον αφορά τις προνοιακές παροχές (την χορήγηση και την απαγόρευσή τους) σε σχέση με την τεκνοποίηση και την πριμοδότηση/διαχείριση αυτού που θα μπορούσε να ονομαστεί “παραγωγικός εθνικός κορμός”.

Κράτος πρόνοιας και ευγονική στη Σουηδία

Η ευγονική δεν χρησιμοποιήθηκε μόνο από φασιστικά καθεστώτα αλλά και από σοσιαλδημοκρατικά. Αυτό οφείλεται εν πολλοίσι στη σύνδεση μεταξύ ευγονικής και παραγωγικότητας που δεν αποτελεί αποκλειστική επιδίωξη της μίας ή της άλλης κρατικής μορφής. Τόσο τα “συντηρητικά” όσο και τα “σοσιαλιστικά” κράτη ήρθαν αντιμέτωπα με το ζήτημα της οικονομικής επάρκειας και με το ερώτημα του κατά πόσο ένα “υψηλής ποιότητας” εθνικό εργατικό δυναμικό θα μπορούσε να συνεισφέρει στην εγχώρια παραγωγή. Στο κείμενο αυτό θα εξετάσουμε την περίπτωση της Σουηδίας, μιας χώρας που έχει καταχωρηθεί σαν υπόδειγμα δημοκρατικότητας και ανθρωπισμού (σε τέτοιο βαθμό που συχνά τοποθετείται στον αντίποδα του ναζιστικού καθεστώτος) για να καταδείξουμε την κανονικότητα και την συνέχεια στις πρακτικές αυτών των φαινομενικά αντίθετων κρατικών σχηματισμών.

Θεωρούμε πως μέσα στη δεκαετία του '30 και στα πλαίσια αντιμετώπισης της κρίσης, η μοναδική διέξοδος για όλα τα κράτη του κόσμου περνούσε μέσα από αυτό που θα λέγαμε καταστροφή της πλεονάζουσας εργατικής δύναμης. Στο εσωτερικό του κάθε κράτους ο αντιπαραγωγικός (ή και) απειθαρχος πληθυσμός έπρεπε να καταστραφεί: από την οργανωμένη, μαχητική εργατική τάξη μέχρι τους ψυχικά αισθενείς και τους αστέγους, η λύση ήταν ο εγκλεισμός, ο αποκλεισμός από το κράτος πρόνοιας, η καταναγκαστική εργασία (για όσους ήταν ικανοί να δουλέψουν) και ο θάνατος (για τους υπόλοιπους). Με αυτό τον τρόπο τα εμπόλεμα κράτη απέλλασσαν τον εαυτό τους από την υποχρέωση της συντήρησης και αναπαραγωγής εκείνων των πληθυσμιακών κομματιών που είτε συγκροτούσαν τον εσωτερικό εχθρό είτε δεν ήταν “Ικανά” για εργασία. Υποστηρίζουμε πως παρόλο που οι ρητορικές ή η επικειρηματολογία υπέρ της συνθήκης αυτής παρουσίαζαν διαφοροποίησεις από χώρα σε χώρα, τόσο οι μέθοδοι όσο και το τελικό αποτέλεσμα παρέμενε πεισματικά το ίδιο. Το παράλληλο παράδειγμα της ναζιστικής Γερμανίας και της σοσιαλδημοκρατικής Σουηδίας είναι ενδεικτικό. Τόσο το γερμανικό όσο και το σουηδικό κράτος χρησιμοποίησαν την ευγονική για να πρωθήσουν τη λογική του κοινωνικού αποκλεισμού και της εξόντωσης, μια λογική που πήρε δύο (φαινομενικά διαφορετικές αλλά ουσιαστικά ε-

ξαιρετικά όμοιες) μορφές. Όσον αφορά στους ναζί, η ευγονική χρησιμοποιήθηκε για τον (φυλετικό) καθορισμό της παραγωγικής γερμανικής κοινωνίας ενώ για τους Σουηδούς χρησιμοποιήθηκε για τον (με κοινωνικούς όρους) καθορισμό της παραγωγικής σουηδικής κοινωνίας. Και στις δύο περιπτώσεις η εφαρμογή (ή μη εφαρμογή) των ευγονικών πρακτικών περνούσε μέσα από μια λογική μαστίγιου/καρότου όπως αυτή καθορίζοταν από τις κρατικές προνοιακές παροχές και εφαρμοζόταν από το ποινικό σύστημα και την αστυνομία.

Σε γενικές γραμμές η σουηδική σοσιαλδημοκρατία θα μπορούσε να καταχωρηθεί σε αυτό που ονομάζεται παραγωγιστικός σοσιαλισμός (productivist socialism). Οι ρίζες του παραγωγιστικού σοσιαλισμού, βρίσκονται στην αναθεωρητική τάση του μαρξισμού που υποκατέστησε τον προλεταριακό διεθνισμό με την ιδέα της “σοσιαλιστικής πατρίδας” (ή όπως είναι πιο γνωστή από την σταλινική παράδοση) με την ιδέα του “σοσιαλισμού-σε-μία-μόνο-χώρα”. Εκεί που ο ριζοσπαστικός μαρξισμός χρησιμοποιούσε τον διαλεκτικό υλισμό σαν μέσο καταπολέμησης της αστικής επιστήμης και της ψευδούς συνείδησης, ο παραγωγιστικός σοσιαλισμός υιοθέτησε άμεσα όλα τα πορίσματα της τελευταίας ανάμεσα στα οποία βρίσκεται η ευγονική και η κοινωνική μηχανική. Και εκεί που ο ριζοσπαστικός μαρξισμός εξηγούσε την κοινωνική κίνηση σαν τη σύγκρουση μεταξύ προλεταριάτου και αστικής τάξης, ο παραγωγιστικός σοσιαλισμός έθεσε μια καινούργια δικτούμηση τοποθετώντας τα παραγωγικά και υγιή μέλη της κοινωνίας (εργάτες και καπιταλιστές) ενάντια στα “παρασιτικά” στοιχεία (το χρηματιστικό κεφάλαιο, τα διεφθαρμένα κόμματα και τους “αρρώστους”). Αυτός ο νέος τύπος σοσιαλισμού προώθησε ένα καινούργιο τύπο κοινωνικής συνοχής (όχι ανάμεσα στους συνειδητοποιημένους προλετάριους με κοινό παρανομαστή το ταξικό μίσος αλλά) ανάμεσα στα “υγιή” μέλη της κοινωνίας με γνώμονα την “εθνική παραγωγή”. Ενδεικτική είναι η αντιμετώπιση του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος όσον αφορά στα συμφέροντα που εκπροσωπεί: ήδη, από τα τέλη του 19ου αιώνα, ο Σουηδός Axel Danielsson υποστήριζε πως οι σοσιαλδημοκράτες θα πρέπει να εξελιχθούν ιδεολογικά μετατοπίζοντας την ρητορική τους από την υποστήριξη του προλεταριάτου, στην υποστήριξη όλου του λαού (που περιελάμβανε τους αγρότες και τους μικρο-

στούς) με σκοπό τον μετασχηματισμό της χώρας σε βιομηχανική δημοκρατία.

Μέσα στη δεκαετία του '30, η σουηδική σοσιαλδημοκρατία είχε ήδη αναδυθεί στο πολιτικό σκηνικό της χώρας σαν ο βασικός εκπρόσωπος της δημοκρατικής οδού προς τον σοσιαλισμό και σαν η βασική εναλλακτική στην οικονομία και την ηθική του φιλελευθερισμού. Ωστόσο, οι πρακτικές της όσον αφορά στην ευγονική δεν διέφεραν σε τίποτα από οποιοδήποτε κράτος της εποχής. Και παρόλο που ο Νόμος περί Στειρώσεων του '41 (για τον οποίο θα μιλήσουμε στη συνέχεια), ψηφίστηκε από κυβέρνηση εθνικής ενότητας, η αλήθεια είναι πως οι σοσιαλδημοκράτες αποτέλεσαν τη βασική κινητήρια δύναμη του. Και αυτό γιατί οι σοσιαλδημοκράτες ήταν αυτοί που φρόντισαν να εξασφαλίσουν μια πλατιά κοινωνική βάση υποστήριξης των κρατικών πραγμάτων που αφορούσαν στην “ποιότητα του πληθυσμού” δημιουργώντας μια πολιτική πλατφόρμα με την οποία θα μπορούσαν να ταυτιστούν και οι δεξιοί: η παραγωγική, αυτάρκης και οικονομικά ανταγωνιστική πατρίδα. Ο σοσιαλισμός-σε-μία-μόνο-χώρα δεν ήταν κάτι που ενοχλούσε τους δεξιούς ενώ το πληθυσμιακό “πρόβλημα”, η πληθυσμιακή “ποιότητα” και η λειτουργικότητα της κοινωνικής μηχανικής (ζητήματα που σχετίζονται άμεσα με την ευγονική) κυριαρχούσαν την περίοδο εκείνη στον δημόσιο λόγο, γεγονός που βοήθησε στην ιδεολογική νομιμοποίηση αυτής της τελευταίας.

Αν και το ζήτημα της ευγονικής απασχολούσε τα σουηδικά αφεντικά από τα τέλη του 19ου αιώνα (και παρόλο που χρησιμοποιήθηκε και για τη διαχείριση της μετανάστευσης την περίοδο πριν τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο) αναδύθηκε με ανανεωμένο σφρίγος το 1932, όταν το ΣΣΚ κέρδισε τις εκλογές. Οι Σουηδοί σοσιαλδημοκράτες πέτυχαν το συγκερασμό μεταξύ κοινωνικού μετασχηματισμού και δαρβινικών ιδεών ο οποίος αποτυπώθηκε πρώτη φορά επισήμως στο σχετικό νόμο του '34 για να διευρυνθεί στη συνέχεια το '41. Και οι δύο νόμοι είχαν στο κέντρο τους, τα “νοητικά ασθενή” και “ακοινωνικά” (asozialen) μέλη της κοινωνίας (βλέπε τη διπλανή στήλη).

Η επιστήμη σαν ιδεολογία και

η ιδεολογία σαν επιστήμη

Οι ακαδημαϊκοί Alva και Gunnar Myrdal (ο δεύτερος

εκ των οποίων ήταν βουλευτής του ΣΣΚ) εξέδωσαν το 1934 ένα βιβλίο που αποδείχτηκε καθοριστικό για την αποκρυστάλλωση της στρατηγικής του σουηδικού κράτους όσον αφορά στη διαχείριση του πληθυσμού του. Το βιβλίο είχε τίτλο “Η κρίση του πληθυσμιακού ζητήματος” (“Crisis in the question of population”). Οι Myrdal ισχυρίζονταν πως ο μειωμένος ρυθμός γεννήσεων σε συνδυασμό με την αυξανόμενη εισαγωγή μεταναστών στην σουηδική κοινωνία θα οδηγούσε σε χαμηλότερα κοινωνικά standards και πως η εργατική τάξη θα ήταν η πρώτη που θα επηρεαζόταν. Πρόκειται για μια κατάσταση που πήρε τον γενικό τίτλο “πληθυσμιακή κρίση”:

“Δεν ενδιαφερόμαστε να επεκτείνουμε τα σύνορά μας. Από την άλλη, γνωρίζουμε πως ένας ραγδαία συρρικνούμενος πληθυσμός, που κληρονομεί μια μάλλον πλούσια και ευρύχωρη επικράτεια με μια καλά οργανωμένη αγορά εργασίας και μια εξελιγμένη δομή κοινωνικής πρόνοιας, θα προσελκύσει μετανάστες... Πρόκειται για ένα φόβο που είναι αλήθεια πως έχει αναμειχθεί με κάποιους είδους μετριοπαθή εθνικισμό. Όχι άδικα: εμείς εδώ στη Σουηδία, αγωνιζόμαστε να κτίσουμε μια οικονομική και κοινωνική δομή καλύτερη”

Η πολιτική των στειρώσεων μετατράπηκε σε αναπόσπαστο κομμάτι του σουηδικού προνοιακού προγράμματος. Και όχι τυχαία μιας και η “πληθυσμιακή κρίση” κατείχε εξέχουσα (αν όχι την πρώτη) θέση στο δημόσιο λόγο όσον αφορά στα εγκώρια προβλήματα. Φυσικά επιρόκειτο για ένα πρόβλημα που προέκυψε εκ του μηδενός, μέσα από την ιδεολογική προπαγάνδα του σουηδικού κράτους που ήθελε να δημιουργήσει μια πλατφόρμα συσπείρωσης του εθνικού κορμού ενάντια στους μετανάστες, την οικονομική εξάρτηση και τον εσωτερικό εχθρό. Ο Gustav Muller (που θεωρείται ο πατέρας του σουηδικού κράτους προνοιας) είχε επιλογίσει το συνέδριο του σοσιαλ-δημοκρατικού κόμματος το 1936 με τον εξής τρόπο:

“Εχω να δηλώσω πως δεν θα διστάσω να τρομοκρατήσω ούτε τους δεξιούς, ούτε τους υποστηρικτές του Αγροτικού Κόμματος, ούτε αυτούς του Λαϊκού Κόμματος χρησιμοποιώντας την απειλή της επικείμενης εξαφάνισης του λαού μας, αν κάτι τέτοιο τους κάνει να ψηφίσουν υπέρ των κοινωνικών πολιτικών που προτείνω”.

Σύμφωνα με τους Myrdal, μια “θετική πληθυσμιακή πολιτική” που θα στοχεύει στην βελτίωση της ποιότητας των “ανθρώπινων πόρων”, ήταν απαραίτητο να εφαρμοστεί στα πλαίσια μιας αναδιανεμητικής πολιτικής. Ωστόσο, τα στεγαστικά προγράμματα, τα επιδόματα μητρότητας και υγειονομικής περίθαλψης δεν ήταν για όλους. Για “οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους” ήταν απαραίτητο “να περιχαρακωθεί η αναπαραγωγική ελευθερία των νοητικά καθυστερημένων”. Οι Myrdal υποστήριζαν πως η “λαϊκή ποιότητα” αποτελούσε ζήτημα κοινωνικού ενδιαφέροντος και άρα το γενικό συμφέρον προποεύσταν του ατομικού:

“Το βασικό καθήκον της προστατευτικής κοινωνικής πολιτικής είναι η δημιουργία καλύτερου ανθρώπινου υλικού... Στην εποχή μας, που οι κοινωνικές εξελίξεις επιπτακύνονται ραγδαία, η ανάγκη της στείρωσης έχει αποκτήσει εξαιρετική ώθηση. Θα πρέπει ωστόσο, να είμαστε προσεκτικοί με τις γενναίδωρες κοινωνικές παροχές γιατί ίσως αυτές καταλήξουν να διευκολύνουν την τεκνοποίηση και την δημιουργία οικο-

Φυσικά, η ευγονική δεν προέκυψε κατόπιν παρθενογένεσης τη δεκαετία του '30. Όταν έγιναν τα πρώτα βήματα για την εισαγωγή των νόμων περί στείρωσης που αφορούσαν το σύνολο του σωματι

διοκού πληθυσμού το 1922, ο δημόσιος διάλογος περί “φυλετικής υγεινής” βρισκόταν στο αποκορύφωμά του. Η φυλετική υγεινή στόχευε στην ανώτερη ποιότητα του σουηδικού πληθυσμού και υποστηριζόταν από εκπροσώπους όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων. Τα επιχειρήματα υπέρ των στειρώσεων έδιναν έμφαση στην καταπολέμηση των “νοντικά αρρώστων” (ο συνήθης βρετανικός όρος είναι “feeble-minded”), έναν όρο που είχε υιοθετηθεί από την ιατρική και θεωρούσε την κατάσταση που περιέγραφε ως κληρονομική. Ωστόσο, τα σουηδικά αφεντικά ήρθαν αντιμετώπιμε το εξής πρόβλημα: επειδή οι επιστημονικές “ανανακαλύψεις” για την κληρονομικότητα διαφόρων παθήσεων ήταν μέχρι τότε ελάχιστες, γύρω από το θέμα επικρατούσε ασάφεια, που σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να δικαιολογήσει τις - σε μαζική κλίμακα- στειρώσεις. Μόνο λίγες εξακριβωμένες περιπτώσεις υπέστησαν στείρωση και αυτός ήταν ο λόγος που (μέχρι και την άνοδο των σοσιαλδημοκρατών) οι σχετικοί νόμοι δεν είχαν καταφέρει να ψηφιστούν. Κάτι το οποίο βέβαια έμελε να αλλάξει λίγα χρόνια αργότερα.

Δεν είναι φασισμός όταν το κάνουμε εμείς!

Σε κάθε περίπτωση, οι νόμοι περί ευγονικής απολαύμβαναν υποστήριξης από μέλη όλων των κοινοβουλευτικών κομμάτων. Προεξέχουσα θέση ανάμεσά τους κατείχε ο σοσιαλδημοκράτης και κεντρικός επιθεωρητής (σε πανεθνική κλίμακα) των ιδρυμάτων ψυχικής υγείας, Alfred Petren. Η συμβολή του Petren υπήρξε καθοριστική - όχι μόνο γιατί ήταν αυτός που έθεσε εκ νέου σε κίνηση τις διαδικασίες για την ψήφιση ενός νόμου περί ευγονικής, αλλά γιατί το έκανε καινοτομώντας: αδιαφορώντας για τις (παρελθοντικές ή μελλοντικές) ιατρικές ανακαλύψεις περί "κληρονομικότητας, επιχείρησε να εισάγει τις στειρώσεις σε μαζική κλίμακα έχοντας σαν αφετηρία όχι την ιατρική αλλά το σουηδικό νομικό πλαίσιο. Πιο συγκεκριμένα, πατώντας πάνω στο σουηδικό νόμο περί γάμου που απαγόρευε την τεκνοποιία σε άτο-

μα με νοητική στέρηση, ψυχική πάθηση ή επιληψία, ο Petren υποστήριξε πως τα άτομα με τις εν λόγω παθήσεις θα έπρεπε να στειρώνονται, αν αποδεικνύοταν πως δεν θα επανέλθουν. Επιπλέον, ο Petren διαφώνησε με τα παλαιότερα σχετικά νομοσχέδια τα οποία (τυπικά τουλάχιστον) προϋπέθεταν την συναίνεση του προς στείρωση ατόμου, επιμένοντας πως οι στειρώσεις θα πρέπει να είναι υποχρεωτικές. Το αντίθετο, έλεγε, αμφισβητούσε το δικαίωμα παρέμβασης και ελέγχου των κρατικών μηχανισμών. Σε κάθε περίπτωση, η παρέμβαση του Petren υπήρξε καθοριστική και ο σχετικός νόμος που ψηφίστηκε τελικά το 1934, διεύρυνε την γκάμα των περιπτώσεων που έρχονταν στείρωσης αλλά και τα κριτήρια λήψης της τελικής απόφασης. Ουσιαστικά, όσοι εξαναγκάζονταν σε στείρωση κατηγορούνταν για μια πληθώρα “κοινωνικά ανάρμοστων συμπεριφορών” με τη σχετική ασάφεια που συνοδεύει πάντα τέτοιους είδους (κρατικές) εκτιμήσεις. Κρίνονταν τελικά από τις αρχές ανίκανοι για τεκνοποιία. Η ασάφεια και η ελαστικότητα των κριτήριων δεν ήταν τυχαία. Στόχευε αντίθετα στα ασθενή τμήματα της κοινωνίας, στο διαρκώς αναδιαμορφούμενο (από το κράτος) κοινωνικό περιθώριο όπως αυτό το τελευταίο διευρύνονταν στα πλαίσια της εξοικονόμησης πόρων και της

αυξήσης της παραγωγικότητας.
Όπως προαναφέραμε, το σουηδικό κράτος πέ-
τυχε το colpo grosso όσον αφορά στην εφαρμο-
σμένη ευγονική στρέφοντας την προσοχή και ε-
στιάζοντας την σχετική επιχειρηματολογία στο
κοινωνικά “οφέλη” μιας τέτοιας κατάστασης. Ενώ
ο φυλετικός ρατσισμός υφίστατο ως διαρκές
υπονοούμενο, το βασικό επιχείρημα
διατυπωνόταν ως εξής: οι ψυχικά και πνευματικά

Τον Δεκέμβρη του 2011, οι σύντροφοι και συντρόφισσες της συνέλευσης autonome antif κυκλοφόρησαν μια αφίσα που μίλαγε για τον “εξορθολογισμό του κράτους πρόνοιας”, προειδοποιώντας πως πρόκειται για ένα από τα βασικά κρατικά εργαλεία καταστροφής της πλεονάζουσας εργατικής δύναμης. Αντιγράφουμε:

“Θυμάστε τις κρατικές εξαγγελίες περί “εξορθολογισμού του συστήματος πρόνοιας”; Το Νοέμβρη που μας πέρασε πήραμε μια γεύση για τι περίπου σημαίνουν... Με σαδιστικούς υπολογισμούς που μετουσιώθηκαν σε νόμο, ένα μεγάλο κομμάτι των χρόνια πασχόντων (διαβητικοί, άτομα με αυτισμό, μεσογειακή αναιμία, σκλήρυνση κατά πλάκας κ.α.) κοιμήθηκε με 67% ποσοστό αναπηρίας και ζήπινθες με 50%! Δεν πρόκειται για μαγικό, αλλά για τη νέα πολιτική περί υγείας! Που πλάι στον παραδοσιακό της ρόλο, διεκδικεί κι έναν καινούργιο: να εξορθολογίζει, να καταγράφει, να επαναταξινομεί... Όμως τι άλλο “εξορθολογίζει” αυτή η πολιτική πέρα από τις ανάγκες του συστήματος; Αυτοί που μέχρι τεχες ήταν “ακατάλληλοι”, από σήμερα μπορούν μια χαρά να δουλεύουν μέχρι τα 65 (ακόμα κι αν κάποιοι δεν έχουν προσδόκιμο άριο ζωής ούτε τα 60), να ζουν χωρίς το επίδομα αναπηρίας, να πληρώνουν τις ιατροφαρμακευτικές τους ανάγκες - μερικώς αν εργάζονται και εξολοκλήρου αν είναι άνεργοι!!! (...) Σ' αυτούς τους καιρούς της οξυμένης καπιταλιστικής κρίσης, το κράτος (ξανα)ανακαλύπτει τη σκοτεινή πλευρά της πρόνοιας, αυτής που διεξάγεται με όρους ευγονικής. Και παριστάνοντας ότι “εξορθολογίζει”, μετατρέπει τα “αντιπαραγωγικά” κομμάτια της εργασικής τάξης σε πλεονάζοντες αριθμούς, μεθοδεύνοντας σιγά σιγά τη φυσική τους, εξόντωση (...). Ολόκληρο το κείμενο της αφίσας μπορεί να βρεθεί στη σελίδα autonomeantifa77.wordpress.com.

τους Ναζί. Παραθέτουμε εδώ ένα μικρό απόσπασμα:
“Η πλειοψηφία των κατάλληλων για γκετοποίηση και αφανισμό ανθρώπων ήταν περιπτώσεις που για μια πληθώρα λόγων είχαν χαρακτηριστεί *asozialen*, “*αντικοινωνικοί*” με άλλα λόγια. Και οι λόγοι ήταν πολλοί: επειδή είχαν μείνει άνεργοι για πολύ καιρό, επειδή είχαν διαπράξει μικροεγκλήματα, επειδή είχαν μπλεχτεί με την πορνεία, επειδή διέθεταν σοβαρή αναπτυρία, επειδή υπέφεραν από ασθένειες που θεωρούνταν κληρονομικές, επειδή οι σεξουαλικός τους βίος ήταν ασυνήθιστος, επειδή είχαν κατ’ εξακολούθηση επειδείζει αγωνιστική συμπεριφορά είτε στον εργασιακό τους χώρο είτε απέναντι σε εκπροσώπους του κράτους, επειδή άλλαζαν πολύ συχνά τόπο κατοικίας ή απλά επειδή τους είχαν πιάσει πάρα πολλές φορές να επιβαίνουν στα μέσα μεταφοράς χωρίς εισιτήριο. Με αυτό τον τρόπο, τεράστιοι αριθμοί φτωχών και περιθωριοποιημένων χαρακτηρίζονταν “*αντικοινωνικοί*”, στη βάση πληροφοριών που είχαν συλλεχθεί από τα γραφεία Πρόνοιας και καταχωρθεί στους προσωπικούς τους φακέλους. Κι έτσι, στην ουσία συνθλίβονταν κάτια από ένα υπερνιασμό φυλετικής αλλά και κοινωνικής διαλογής.”

ALVA MYRDAL och GUNNAR MYRDAL

KRIS I BEFOLK NING S FRÅGAN

BONNIERS

Το βιβλίο των Myrdal με τίτλο "Η κρίση του πληθυσμιακού ζητήματος" κυκλοφόρησε το 1934 και έθεσε τις βάσεις για τη σύνδεση της ευγονικής με το κράτος πρόνοιας. Στα σίγουρα όχι τόσο προσωποπαγές και στιβαρό όσο το "Ο Αγών μου" ή τόσο κανιβαλικό όσο τα ημερολόγια πειραμάτων του Δρ Μένγκελε, αλλά πάντως εξίσου αποτελεσματικό.

"Δεν είμαστε μόνοι". Αφίσα ναζιστικού ρεαλισμού του 1936. Απεικονίζεται η άρια γερμανική οικογένεια, ο πατριάρχης της οποίας κρατά μια ασπίδα. Πάνω της αναγράφεται ο νόμος υποχρεωτικής στείρωσης του 1933. Στα αριστερά βρίσκονται οι σημαίες των χωρών που είχαν ήδη ψηφίσει σχετικούς νόμους (ΗΠΑ, Δανία, Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία) και κάτω-δεξιά οι σημαίες εκείνων που "το σκέφτονταν" (Ουγγαρία, Ην. Βασίλειο, Ελβετία, Πολωνία, Ιαπωνία, Λετονία, Λιθουανία).

Die Monatsshefte des Rassenpolitischen Amtes der NSDAP

Εξώφυλλο του περιοδικού "Neues Volk" (Νέος λαός) που εξέδιδε το Γραφείο Φυλετικής Πολιτικής του ναζιστικού κόμματος: "Το άτομο αυτό που υποφέρει από κληρονομικό ελάττωμα, θα κοστίσει στην κοινότητα καθόλη τη διάρκεια της ζωής του 60.000 μάρκα. Αδελφοί Γερμανοί, αυτά τα λεφτά είναι και δικά σας". Σε κάποιο από τα επόμενα τεύχη θα αναφερθούμε αναλυτικά στα προγράμματα ευθανασίας και στο ζήτημα της ψυχικής υγείας επί ναζισμού (και όχι μόνο).

ανίκανοι να στηρίξουν τα παιδιά τους (αν τυχόν αποκτήσουν τέτοια). Ως εκ τούτου πρέπει να στειρώθουν και οι πόροι που θα εξοικονομηθούν (πόροι που σε διαφορετική περίπτωση θα σπαταλώνταν στην αναπαραγωγή απόμων ανίκανων -σε μερικό ή και στον απόλυτο βαθμό- για εργασία θα διοχετευτούν στα παραγωγικά κοινωνικά κομμάτια. Με αυτό τον τρόπο θα εξασφαλιστεί η κοινωνική ευημερία, αλλά και η μεσο-/μακροπρόθεσμη παραγωγικότητα των σουηδών εργαζομένων, που με τη σειρά της εξασφαλίζει στη χώρα την οικονομικής της αυτάρκεια και εξέλιξη.

Ο νόμος του 1934 αναθεωρήθηκε και διευρύνθηκε από την κυβέρνηση εθνικής ενότητας του 1941, στην οποία κυριαρχούσαν οι σοσιαλδημοκράτες. Η διεύρυνση αυτή ακολουθούσε την παράλληλη διεύρυνση του κοινωνικού περιθώριου. Οι στειρώσεις που διενεργήθηκαν από το 1941 και μετά δεν αφορούσαν μόνο τις προαναφερθείσες κατηγορίες αλλά και όσους "εξαιτίας της διαγωγής ενός ακοινωνικού τρόπου ζωής θα είναι μελλοντικά ανίκανοι να αναλάβουν την κηδεμονία των παιδιών τους". Ο "ακοινωνικός" τρόπος ζωής αποδιδόταν σε όσους ήταν (ή μπορούσαν να καταγραφούν από τις αρχές ως) αλκοολικοί, άστεγοι ή ζητιάνοι, αλλά και σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα των σουηδών ρομά (Tattare). Οι Tattare, σύμφωνα με την σουηδική παράδοση θεωρούνταν ανήθικοι, αργόσχολοι, με μια πιο "σκούρα" και "νότια" εμφάνιση και όπως γίνεται εύκολα κατανοτό, η ύπαρξή τους αποτελούσε πρόβλημα για το "πρότυπο" σουηδικό κράτος πρόνοιας. Το θέμα είναι πως δεν υπήρχαν σαφείς επιστημονικές αποδείξεις ότι οι Tattare διέθεταν διαφορετικό γενετικό υλικό από τους υπόλοιπους ως εκ τούτου αντιμετωπίστηκαν (μαζί με όσους κρινόταν πως επεδείκνυαν συμπεριφορικά γνωρίσματα παρόμοια με τα δικά τους) ως "ακοινωνικοί" με βάση τον νόμο του 1941.

Τελικά, το σοσιαλδημοκρατικό κοντέρ (ανάμεσα στο διάστημα 1935-1976 οπότε και καταργήθηκε ο σχετικός νόμος) σταμάτησε στις 62.888 κατατεγραμμένες στειρώσεις. Το 90% των περιπτώσεων αφορούσε γυναίκες. Παρόμοια διαδρομή ακολούθησαν και άλλες σκανδιναβικές χώρες την περίοδο εκείνη όπως η Φινλανδία, η Νορβηγία και η Δανία, επιβεβαιώνοντας τον "μη εξαιρετικό" χαρακτήρα της σουηδικής περίπτωσης- πόσο μάλλον της γερμανικής...

Ναζί και έλεγχος των γεννήσεων.

Την ίδια περίοδο το ναζιστικό κράτος ακολούθησε παρόμοιες τακτικές. Χαρακτηριστικός είναι ο πληθυσμιακός έλεγχος που στηρίζοταν στον έλεγχο των

γεννήσεων και ο οποίος αποτελούνταν από δύο βασικούς άξονες. Στο ένα άκρο βρίσκοταν η καταστροφή (μέσω της θανάτωσης, της περιθωριοποίησης, της στείρωσης ή και της καταναγκαστικής εργασίας) των "μη παραγωγικών κομματίων της κοινωνίας" (αντιφρονούντες, ψυχικά ασθενείς, τσιγγάνοι, εβραίοι, ομοφυλόφιλοι, μη γερμανοί) και στο άλλο η πριμοδότηση της αναπαραγωγής της άριας οικογένειας με τον συνδυασμό επιδομάτων και απαγόρευσης των εκτρώσεων. Το ναζιστικό κράτος ήθελε να εγκαθιδρύσει το σχήμα "άρια γυναικα/μητέρα/νοικοκυρά - άριος/άντρας/εργάτης" κάτιο το οποίο πρωθήθηκε μέσα από μια διπλή νομοθεσία. Αφενός, μέσω του "Νόμου για την Μείωση της Ανεργίας" (1933) αντικατέστησε πολλές γυναίκες εργάτριες με άντρες, αφετέρου μέσω του "Διατάγματος για την Χορήγηση Δανείων Γάμου" πριμοδότησε την τεκνοποίηση μεταξύ λευκών, μη εβραϊκών ζευγαριών που δεν υπέφεραν από κάποια ψυχική ή πνευματική αρρώστια. Επρόκειτο για άτομο δάνειο που χορηγούνταν σε προσφάτως παντρεμένα νεαρά ζευγάρια υπό την προϋπόθεση πως η γυναίκα δεν εργάζόταν και με την πρόβλεψη της -κατά το ένα τέταρτο- σταθερής μείωσής του για κάθε παιδί που θα γεννιόταν από το έκαστοτε ζευγάρι. Τα κονδύλια για την χορήγηση των σχετικών δανείων προέρχονταν κατά ένα μεγάλο ποσοστό από τους φόρους με τους οποίους το ναζιστικό κράτος είχε επιβαρύνει τους εργαζόμενους και άγαμους άντρες και γυναίκες.

Στα ίδια πλαίσια η έκτρωση της άριας γερμανίδας πολεμήθηκε σθεναρά. Το Μάιο του 1933, προστέθηκε στον γερμανικό ποινικό κώδικα η παράγραφος 219 σύμφωνα με την οποία "οποιοσδήποτε διαφημίζει ή προτείνει άρθρα και τεχνικές που σχετίζονται με την έκτρωση θα τιμωρείται με χρηματικό πρόστιμο ή φυλάκιση έως και δύο χρόνων". Η επιτροπή για την εξέταση των δημογραφικών προβλημάτων αντικαταστάθηκε από το Ειδικό Συμβούλιο για τα Κοινωνικά και Ευγονικά Προβλήματα και το γερμανικό περιοδικό "Για τη Δημόσια Υγεία και την Κοινωνική Ασφάλεια" μετονομάστηκε σε περιοδικό "Για την προώθηση της Φυλετικής Υγιεινής". Όπως και στην περίπτωση της Σουηδίας, επιστρατεύτηκε ο μπαμπούλας του κατασκευασμένου κινδύνου του "δημογραφικού αφανισμού": τον Ιούνη του 1933 ο Wilhelm Frick, Υπουργός Εσωτερικών εισηγήθηκε ένα προσχέδιο νόμου για τις στειρώσεις διακηρύσσοντας πως η Γερμανία βρίσκεται σε κίνδυνο και πως για αυτό το λόγο θα πρέπει να ληφθούν σκληρά μέτρα.

Τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς κατατέθηκε ο "Νόμος για την Πρόληψη Κληρονομικών Ασθενειών στις Μελλοντικές Γενιές" ο οποίος τελικά ίσχυσε από τον Γε-

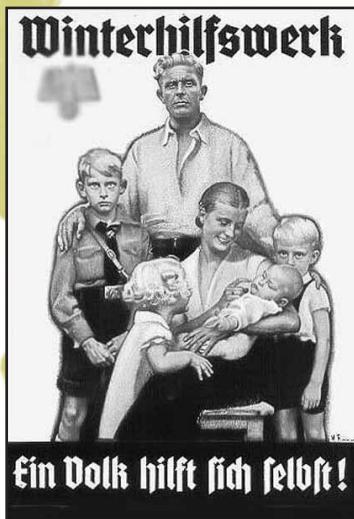
νάρη του επόμενου έτους. Βασικός του σκοπός ήταν η αποτροπή της αναπαραγωγής (μέσω της υποχρεωτικής στείρωσης ή ευθανασίας) των "Lebensunwertes Leben" των "Ζώων που είναι ανάξεις να ζουν" στις οπίες συγκαταλέγονταν όλα τα μη παραγωγικά (σύμφωνα με τις αρχές) μέλη της γερμανικής κοινωνίας: άτομα που υπέφεραν από σχιζοφρένεια, επιληψία, κληρονομική τύφλωση ή κάωφωση, σωματική δυσμορφία και αλκοολισμό. Φυσικά, πέρα από τα προφανώς αντιπαραγωγικά -για τα δεδομένα του καπιταλιστικού κράτους- άτομα με συγκεκριμένες πνευματικές, ψυχικές ή σωματικές παθήσεις, στην κατηγορία των "Ζώων που ήταν ανάξεις να ζουν" μπορούσε να εκπέσει οποιοσδήποτε απειλούσε την ναζιστική ιδεολογία ή αποτελούσε παράγοντα αποσυγκρότησης του εθνικού κορμού. Όπως και στην περίπτωση της Σουηδίας, οι κοινωνικοί/οικονομικοί παράγοντες ήταν αυτοί που οδηγούσαν στον χαρακτηρισμό περί παραγωγικού ή μη (και στην αντίστοιχη ανά την περίπτωση αντιμετώπιση) και όχι οι επιστημονικοί. Χαρακτηριστική είναι η ντυρεκτίβα που εξέδωσε ο προσωπικός γραμματέας του Χίτλερ (Martin Bormann) σύμφωνα με την οποία εφιστούσε την προσοχή στην πολιτική στάση και συμπεριφορά του απόμου, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει επαρκή διακαιολόγηση για τον χαρακτηρισμό του ως πνευματικά καθυστερημένου και την συνακόλουθη στείρωση ή και θανάτωσή του. Τις αποφάσεις για την εκάστοτε περίπτωση λάμβαναν τα ειδικά δικαστήρια που είχαν συγκροτηθεί για αυτόν ακριβώς το σκοπό ("Δικαστήρια για την Κληρονομική Υγεία") τα οποία αποτελούσαν το σημείο συμπλοκής του δικαστικού, ιατρικού και αστυνομικού μηχανισμού, καθώς αποτελούνταν από εκπροσώπους όλων των παραπάνω μηχανισμών, δίχως να παράσχεται κανενός είδους πρωτοκαθεδρία στον ιατρικό εκπρόσωπο. Ενδεικτική είναι και η δήλωση του Επικεφαλής Ιατρού του Ράιχ, Gerhard Wagner, σε κάποιο συνέδριο του Ναζιστικού Κόμματος το 1936:

"Η ιδέα της κληρονομιάς και της φυλής δεν πηγάζει από τις επιστημονικές αλλά από τις εθνικοσιαλιστικές μας πεποιθήσεις... Δεν ήταν οι ακαδημαϊκοί επιστήμονες αλλά ο Adolf Hitler που μετέτρεψαν την κληρονομιά και την φυλή σε πυρήνα της εθνικοσιαλιστικής ιδεολογίας και θεμέλιο λίθο της ανασυγκρότησης του Έθνους μας... και από εκεί έχει καθοριστεί η στάση μας και τα ερωτήματα που θέτουμε στη ζωή").

Μέχρι το τέλος του πολέμου είχαν στειρωθεί 400.000 άνθρωποι, ενώ άλλοι 250 με 300.000 θανατώθηκαν μέσω των προγραμμάτων ευθανασίας (Aktion T4).

Ναζιστική αφίσα: "Ποιοτική μείωση του πληθυσμού... Θα φτάσουμε σε αυτό το σημείο, αν οι χαμηλότερης ποιότητας άνθρωποι κάνουν τέσσερα παιδιά και οι καλύτερης ποιότητας άνθρωποι δύο".

"Ενας λαός που βιοηθά τον εαυτό του".
Ναζιστική αφίσα του 1933 απεικονίζει το πρότυπο της άριας οικογένειας.

"Το NSDAP προστατεύει το λαό. Σύντροφοι, χρειαζόμαστε την συμβουλή και την βοήθειά σας. Οργανωθείτε στην τοπική κομματική οργάνωση".

Η μάχη των εκτρώσεων

Όπως προαναφέραμε το γερμανικό κράτος ακολούθησε μια διπλή παράλληλη στρατηγική όσον αφορά στον έλεγχο των γεννήσεων. Από τη μία προχωρούσε σε στείρωση ή θανάτωση των μη παραγωγικών ή (και) φυλετικά "ασύμβατων" πληθυσμιακών ομάδων και από την άλλη ακολουθούσε μια λογική μαστίγιου/καρότου όσον αφορά στην τεκνοποίηση των νεαρών παραγωγικών άριων ζευγαριών. Αυτό με τη σειρά του σήμαινε πως από τη μία πριμοδοτούσε την τεκνοποία των άριων γερμανών και από την άλλη απαγόρευε δια ροπάλου την έκτρωση στην ίδια πληθυσμιακή κατηγορία.

Η μάχη για τον πληθυσμιακό έλεγχο μέσα από τον έλεγχο των γεννήσεων πήρε φωτιά με την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το 1939 οι μαύρες λίστες του Γραφείου Καταπολέμησης της Ομοφυλοφιλίας και των Εκτρώσεων είχαν καταλογογραφήσει περίπου 8.000 άτομα που φέρονταν να εκτελούν εκτρώσεις, στα οποία συμπεριλαμβάνονταν 1.020 γιατροί, 495 μαίες, 355 εργαζόμενοι στις υπηρεσίες υγείας, 4.090 γυναίκες που εκτελούσαν εκτρώσεις κατ' επάγγελμα ή περιστασιακά χωρίς να έχουν επίσημη εκπαίδευση και ακόμα 2.040 ανειδίκευτα άτομα. Σύμφωνα με οδηγία της αστυνομίας που εκδόθηκε το 1941 κάθε περίπτωση έκτρωσης έπρεπε να καταχωρίται στους σχετικούς καταλόγους με τα πλήρη στοιχεία των άμεσα εμπλεκομένων (όνομα, κατοικία, επάγγελμα, λεπτομερής περιγραφή της τεχνικής που χρησιμοποιήθηκε, ύψος πληρωμής που απαιτήθηκε και δόθηκε, χρόνος και σύντομη περιγραφή των πεπραγμένων). Ωστόσο, παρά την αυστηρότητα των μέτρων που λήφθηκαν από το γερμανικό κράτος και την μεσοπρόθεσμη μείωση των παράνομων εκτρώσεων πριν τον πόλεμο και τα πρώτα χρόνια αυτού (από 5.700 το 1937 σε 4.900 το 1939 και 1.000 το 1940), οι εκτρώσεις αυξήθηκαν ξανά σε 2.700 το 1941 και 3.100 το 1942 και περίπου 5.500 το 1943. Ένας από τους λόγους που οι παράνομες εκτρώσεις παρουσίασαν αυτή την αύξηση είχε ίσως να κάνει με την εκ μέρους του γερμανικού κράτους απαγόρευση της εισαγωγής, κατασκευής ή πώλησης μεθόδων, υλικών ή εργαλείων αντισύλληψης ή διακοπής της εγκυμοσύνης.

Την ίδια στιγμή η τεχνική της έκτρωσης δεν διδάσκονταν ούτε στις πανεπιστημιακές διαλέξεις, ούτε κατά την διάρκεια της πρακτικής εξάσκησης των νέων γυναικολόγων. Δεν αναφερόταν καν σε ακαδημαϊκές συζητήσεις που είχαν να κάνουν με κληρονομικές ασθένειες (με την εξαίρεση αυτών που αναφέρονταν σε κάποιες συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες όπως οι Ρομά). Οι παράνομες εκτρώσεις γίνο-

νταν με μεγάλο ρίσκο τόσο για τις γυναίκες που ήθελαν να απαλλαγούν από μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη όσο και από τους γιατρούς, τις μαίες ή τα ανειδίκευτα άτομα που τις διενεργούσαν. Ο Δρ. Mehlhan που την περίοδο 1942-1944 εργαζόταν στη γυναικολογική κλινική του πανεπιστημίου του Leipzig, δήλωσε πως ένας μεγάλος βαθμός παράνομων εκτρώσεων εκτελέστηκαν από τον ίδιο και τους συνεργάτες του εκτός των εγκαταστάσεων του νοσοκομείου που εργάζονταν, ενώ ανέφερε κι έναν τεράστιο αριθμό περιπτώσεων, όπου οι έγκυες προσπαθούσαν να τερματίσουν την εγκυμοσύνη από μόνες τους. Στις περιπτώσεις αυτές, οι γυναίκες κατέφταναν αιμόφυρτες στο συγκεκριμένο νοσοκομείο, περιθάλπιονταν για λίγες μέρες και στη συνέχεια έπαιρναν εξιτήριο για να γυρίσουν σπίτι τους χωρίς να μεσολαβήσει η αστυνομία. Όπως υποστηρίζει ο Mehlhan κατά τη διάρκεια της χιτλερικής περιόδου, οι περισσότεροι γιατροί ήταν με το καθεστώς και υποστήριζαν την απαγόρευση της έκτρωσης και της αντισύλληψης όσον αφορούσε στα νεαρά παντρεμένα γερμανικά ζευγάρια. Οπότε οι παράνομες εκτρώσεις γίνονταν είτε μέσα σε μια συνθήκη όπως η προαναφερθείσα (για την οποία θα θέλαμε να διατηρήσουμε τις επιφυλάξεις μιας και είναι αλήθεια πως δεν βρήκαμε πολλά σχετικά στοιχεία) είτε (και κατά κανόνα) από ανειδίκευτα άτομα εκτός νοσοκομείων.

Κάποια από τα διασωθέντα αρχεία των ναζιστικών υπηρεσιών από τον τελευταίο χρόνο του πολέμου, παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τις περιπτώσεις εκτρώσεων που οδηγήθηκαν εκείνη την περίοδο στα γερμανικά δικαστήρια, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εκτελούνταν οι εκτρώσεις και τις ποινές που επιβλήθηκαν. Αναφέρουμε ενδεικτικά: γυναίκα (έγγαμη, νοικοκυρά, γυμνασιακής εκπαίδευσης) εκτελέστηκε στη Βιέννη το 1944 με την κατηγορία πως είχε εκτελέσει 9 εκτρώσεις. Γυναίκα (νοσοκόμα, 66 ετών) εκτελέστηκε το 1944 στο Innsbruck με την κατηγορία της εκτέλεσης 21 τουλάχιστον εκτρώσεων. Γυναίκα που λειτουργούσε ως μεσάζοντας στην προαναφερθείσα περίπτωση, καταδικάστηκε σε τέσσερα χρόνια φυλάκισης. Στη Βιέννη το 1943, γερμανίδα 33 ετών καταδικάστηκε σε ένα χρόνο φυλάκιση γιατί προσπάθησε να εκτελέσει μόνη της έκτρωση κατόπιν ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης που προέκυψε μετά από τη σχέση της με Σέρβο αιχμάλωτο πολέμου που δούλευε στη φάρμα της. Αποκαλυπτικοί είναι και οι διασωθέντες φάκελοι του Ιατρικού Συμβουλίου του Αμ-

βιόργου που καταδεικνύουν πόσο δύσκολο ήταν να εκτελεστεί εκείνη την περίοδο μια νόμιμη έκτρωση. Κατά τους τελευταίους εννιά μήνες του πολέμου (2 Αυγούστου μέχρι 25 Μαΐου 1944) στην πόλη του Αμβούργου κατατέθηκαν μόλις 38 αιτήσεις για νόμιμη έκτρωση (όλες εκ των οποίων επικαλούνταν ζήτημα υγείας -με την έννοια των επιπλοκών που μπορούν δυνητικά να οδηγήσουν στο θάνατο της εγκυμοσύνας) από τις οποίες έγιναν δεκτές οι 34. Μάλιστα μία από τις περιπτώσεις που απορρίφθηκαν ήταν αυτή μιας γυναίκας που υπέφερε από καρκίνο. Οι αρμόδιοι γιατροί θεώρησαν πως η εγκυμοσύνη όχι μόνο δε θα επιδεινώσει τη θέση της, αλλά αντίθετα θα χαρίσει στο έθνος μία ακόμα άρια παραγωγική μονάδα.

Μετά το τέλος του πολέμου, το νομικό στάτους των εκτρώσεων παρέμεινε παράνομο, τόσο στη Δυτική όσο και στην Ανατολική Γερμανία, δίχως βέβαια φυλετικά κριτήρια. Η ανοικοδόμηση χρειαζόταν χέρια ανεξαρτήτως θρησκείας ή εθνικότητας...

Επίλογος

Χωρίς να διακατεχόμαστε από κάποια ιστορική στιγμή στην οποία η προαναφερθείσα (για την οποία θα θέλαμε να διατηρήσουμε τις επιφυλάξεις μιας και είναι αλήθεια πως δεν βρήκαμε πολλά σχετικά στοιχεία) είτε (και κατά κανόνα) από ανειδίκευτα άτομα εκτός νοσοκομείων

Πηγές: "Abortion and Eugenics in Nazi Germany", Henry P. David, Jochen Fleishhacker, Charlotte Hohn, 1988/ "Eugenics and the Welfare State in Sweden: The politics of social margins and the idea of a productive society", Alberto Spektorowski, Elisabet Mizrachi, 2004/ "Something Rotten in the state of Denmark: Eugenics and the ascent of the welfare state", Bent Sigurd Hansen, 1996/ "The eugenic Temptation in Socialism: Sweden, Germany and the Soviet Union", Alberto Spektorowski, 2004/ "Homo Sacer out of the left field: Communist "slime" as bare life in 1930s and Second World War Sweden", Michael Landzelius, 2006/ "Facing the fascist model: discourse and the construction of Labour Services in the USA and Sweden in 1930s and 1940s", Norbert Gotz, Kiran Klaus Patel, 2006